

Europos Pulsas

Jungiant bendruomenes, stiprinant Europą

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Nr. 43

2025 m. rugpjūtis

ES KURS NAUJĄ PAKTĄ RYTINIAMS PASIENIO REGIONAMS: SAUGUMO SKYDAS IR PLĖTROS VARIKLIS VISAI EUROPAI

Briuselis. Europos Komisija pradėjo rengti istorinę iniciatyvą – „Rytinių pasienio regionų paktą“, skirtą sustiprinti tas Europos Sąjungos teritorijas, kurios ribojasi su Rusija, Baltarusija ir Ukraina. Šis paktas, planuojamas patvirtinti iki 2025 m. pabaigos, turėtų tapti išsamia strategija, apimančia ekonomikos, saugumo, socialinės sanglaudos ir kultūros sritis. Tai ne tik reagavimas į dabartinius geopolitinius iššūkius, bet ir investicija į ilgalaikę visos Europos stabilumo ir klestėjimo viziją.

Sienos, kurios saugo visą Europą

Pasak Europos Komisijos vykdomojo pirmininko pavaduotojo už sanglaudą ir reformas Raffaele Fitto, rytinių pasienio regionų svarba neapsiriboja vietiniu mastu.

„Rytiniai pasienio regionai nėra tik nacionalinės sienos – tai Europos sienos. Mūsų įsipareigojimas šioms teritorijoms yra būtinas, kad apsaugotume bendras Europos vertybes. Turime pareigą užtikrinti, jog žmonės, gyvenantys šiose vietovėse, jaustųsi saugūs, apsaugoti ir palaikomi.“

Ši iniciatyva apims Estiją, Latviją, Lietuvą, Lenkiją, Slovakiją, Vengriją ir Rumuniją. Tai valstybės, kurių rytinės sienos šiaurinė – geopolitinės įtampos linija, kurioje susitinka ES ir NATO teritorijos su kaimyninėmis šalimis, išgyvenančiomis karinius konfliktus, autoritarinį valdymą ar politinį nestabilumą.

Kodėl dabar?

Rytinių pasienio regionų situacija dramatiškai pasikeitė po 2022 m. vasario 24 d., kai Rusija pradėjo platus masto invaziją į Ukrainą. Šis karas sukėlė pabėgėlių srautus, sutrikdė prekybą, išaugino energetinę įtampą ir privertė ES sparčiau investuoti į gynybos bei saugumo sistemas.

Pasienio regionai tapo ir pirmuoju saugumo barjeru, ir humanitarinės pagalbos teikėjais. Lenkijos miestai priėmė milijonus ukrainiečių, Lietuvos pasienio tarnybos sustiprino sienų kontrolę dėl migracijos krizių Baltarusijos pasienyje, o Rumunijos uostai tapo gyvybiškai svarbiais grūdų eksporto keliais iš Ukrainos.

Migracijos valdymas – iššūkis su aiškiais skaičiais

Reikia subalansuoti sienų kontrolę su humanitarine pagalba, ypač karo pabėgėliams. Faktai kalba patys už save: 2022–2024 m. į ES atvyko daugiau nei 4,5 mln. ukrainiečių karo pabėgėlių, daugiausia per Lenkiją, Rumuniją ir Slovakiją. FRONTEX duomenimis, netaisyklingos migracijos bandymų per Baltarusijos–ES sieną skaičius 2023 m. viršijo 10 000, o Lietuvos pasienio tarnyba 2021–2023 m. užfiksavo daugiau nei 11 000 bandymų neteisėtai kirsti sieną iš Baltarusijos. Šie skaičiai aiškiai rodo, kad rytiniai ES pasienio regionai yra ne tik humanitarinės pagalbos pirmoji linija, bet ir vienas iš svarbiausių saugumo išbandymų.

Iššūkiai, kuriems reikia strategijos

Šie regionai susiduria su keliomis pagrindinėmis problemomis:

- Saugumo grėsmės. Hibridi-

situacijų valdymo pajėgumų didinimas, energetinės nepriklausomybės užtikrinimas.

3. Gynybos ir saugumo iniciatyvos. Sienų apsaugos stiprinimas, kibernetinio saugumo priemonės, bendri pratybų projektai.

4. Socialinė sanglauda. Jaunimo programos, švietimo projektai, kultūriniai mainai ir integracijos priemonės.

5. Tarptautinis bendradarbiavimas. Partnerystės tarp pasienio miestų ir kaimų, kultūros bei ekonomikos ryšių stiprinimas.

teresuotiems asmenims pateikti savo nuomonę iniciatyvoms, leidimams ir teisės aktų projektams, kol dar yra galimybė juos formuoti.

Kaip tai veikia?

- Skelbiamas kvietimas: Komisija paskelbia konsultaciją ir pateikia su ja susijusią medžiagą – projekto aprašą, pagrindinius klausimus ir paskirtą terminą.

- Viešas dalyvavimas: Visi – nuo valdžios institucijų ir verslo atstovų iki nevyriausybinių orga-

nės ribos. Šios iniciatyvos sėkmė priklausys nuo to, kaip gerai bus išgirstas vietos bendruomenių balsas ir kaip greitai planai virs konkrečiais darbais. Svarbu, kad paktas netaptų tik gražių deklaracijų rinkiniu, o taptų priemone, keičiančia žmonių gyvenimus pasienyje. Tai reiškia naujas darbo vietas, geresnę infrastruktūrą, tvirtesnę socialinę audinį ir stipresnę atsparumą visoms galimoms krizėms.

- Šiame kontekste ne mažiau svarbus yra ir simbolinis momentas – paktas gali tapti įrodymu, kad Europa rūpinasi savo periferija taip pat, kaip ir savo centrais. Tai – galimybė parodyti solidarumą, išlaikyti vienybę ir kartu kurti saugią, stiprią bei atvirą Sąjungą. Pasienio žmonės dažnai pirmieji pajunta krizes, bet jie taip pat gali būti ir pirmieji, kurie įkvepia visą žemyną ryžto ir atsparumo.

- Europos Komisijos kvietimas teikti pastabas iki rugsėjo 4 d. yra proga visiems – nuo savivaldybių iki jaunimo organizacijų – prisidėti prie šios strategijos formavimo. Tai laikas, kai vietos patirtys gali tapti bendros Europos politikos pagrindu. Jei pavyks, rytiniai pasienio regionai iš iššūkių zonos gali virsti augimo, inovacijų ir bendradarbiavimo centrais. O tai, savo ruožtu, sustiprins visą Europos projektą – nuo Baltijos iki Juodosios jūros.

Žvilgsnis į praeitį – pamokos ateičiai

ES jau yra turėjusi programų, skirtų pasienio regionams – pavyzdžiui, INTERREG ar Europos kaimynystės politika, kurios skatino bendradarbiavimą su ne ES šalimis. Vis dėlto dabartinė geopolitinė situacija kardinaliai pakeitė prioritetus: bendradarbiavimo projektus keičia atsparumo ir saugumo stiprinimo iniciatyvos.

Paktas turėtų tapti naujos kartos priemone, derinančia tiek saugumo, tiek plėtros tikslus, o tai reiškia, kad rytiniai pasienio regionai gali iš „ES periferijos“ tapti strateginiais centrais.

Perspektyva

Planuojama, kad galutinis dokumentas bus pristatytas iki 2025 m. pabaigos, o pirmieji projektai pradės veikti jau 2026 m. Tai galėtų tapti lūžio tašku ES regioninėje politikoje – nuo simboliinių paramos ženklų perėinant prie apčiuopiamų, vietos žmonėms naudingų veiksmų.

Kaip pažymi vienas iš Komisijos pareigūnų, „kalbame ne tik apie sienų stiprinimą, bet ir apie žmonių stiprinimą – jų galimybes kurti gerą gyvenimą, likti savo krašte ir jaustis visaverte Europos dalimi.“

Apie projektą skaitykite: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14749-Pact-for-the-eastern-border-regions_en

Automobilių eismas Suomijos pusėje, Rusijos pasienyje, Nuijamaa pasienio kontrolės punkte, By Tuomas Vitikainen - Own work, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=74412948>

nės atakos, kibernetiniai išpuoliai, dezinformacija ir karinis spaudimas reikalauja nuolatinės parengties.

- Ekonominiai nuostoliai. Nutraukti prekybos ryšiai su rytiniais kaimynais, išaugusios transporto sąnaudos ir prarastos rinkos verčia ieškoti naujų ekonominių partnerių.

- Migracijos valdymas. Reikia subalansuoti sienų kontrolę su humanitarine pagalba, ypač karo pabėgėliams.

- Socialiniai pokyčiai. Greiti gyventojų struktūros pasikeitimai kelia iššūkių integracijai, užimtumui ir socialinei sanglaudai.

Komisijos vertinimu, šioms problemoms spręsti reikia ilgalaikio ir koordinuoto plano, o ne tik laikino reagavimo į krizes.

Ką numato paktas

„Rytinių pasienio regionų paktas“ bus paremtas keliomis strateginėmis kryptimis:

1. Ekonominė transformacija. Infrastruktūros modernizavimas, investicijos į transporto koridorius, skaitmenizacija ir vietos verslų skatinimas.

2. Atsparumo stiprinimas. Civilinės saugos ir ekstremaliųjų

Komisija jau siūlo, kad sanglaudos politikos vidurio laikotarpio peržiūra leistų nukreipti daugiau lėšų į šiuos regionus, o 2028–2034 m. daugiametėje finansinėje programoje jiems būtų numatytas sustiprintas biudžetas.

Kviečiama dalyvauti

Iki 2025 m. rugsėjo 4 d. vyksta viešas kvietimas teikti nuomones per „Have your Say“ portalą. Tai pirmasis pakto rengimo etapas, kurio metu Komisija siekia surinkti vietos valdžios, verslo, pilietinės visuomenės, jaunimo ir akademinės bendruomenės įžvalgas.

„Norime išgirsti tuos, kurie kasdien gyvena pasienyje – jie geriausiai žino savo stiprybes, galimybes ir problemas“, – teigia Komisijos atstovai.

„Have Your Say“ – Europos Komisijos konsultacijų platforma

„Have Your Say“ – tai atvira Europos Komisijos inicijuota internetinė platforma, skirta skatinti visuomenės dalyvavimą sprendimų priėmimo. Joje skelbiamos įvairios konsultacijos, kurios suteikia galimybę piliečiams, organizacijoms ir suin-

nizacijų bei individualių piliečių – gali teikti savo atsiliepimus.

- Nuomonių analizė: Komisija surenka ir analizuoja atsakymus, kad sužinotų įvairių visuomenės grupių nuomones dar prieš galutinį sprendimą.

- Atsakas į pateiktas pastabas: Po konsultacijų pabaigos platformoje pristatomi rezultatai ir informacija apie tai, kaip gautos nuomonės paveikė galutinį sprendimą ar teisės aktą.

Kodėl tai svarbu?

- Skatina skaidrumą – suteikia visuomenei galimybę stebėti ES teisėkūros procesus ir išsakyti nuomonę.

- Padeda kurti geresnius teisės aktus – atsižvelgiant į įvairių visuomenės grupių poreikius bei pastabas.

- Ugdo aktyvų pilietiškumą – skatina visuomenę aktyviai dalyvauti viešuose sprendimuose, net jų dar nepriimant.

- Rytinių pasienio regionų paktas yra daugiau nei politinis dokumentas – tai realus bandymas sukurti ateities strategiją, kuri užtikrintų saugumą, ekonominį augimą ir socialinę darną teritorijose, stovinčiose prie svarbiausios Europos geopoliti-

Bikuškio dvaras – klasicizmo perlas Alaušo ežero pusiasalyje

Istorinė kelionė nuo bajorų laikų iki šių dienų

Bikuškis – jaukus kaimas Utenos rajone, išsikūręs pietinėje Alaušo ežero pakrantėje. Vaizdingas pusiasalis, kurio aukšti slaitai leidžiasi tiesiai į vandenį, kuria ypatingą kraštovaizdžio grožį. Čia nuo seno stūkso Bikuškio dvaras – istorinė, architektūrinė ir kultūrinė vertybė, menanti įvairių epochų pėdsakus.

Rašytiniuose šaltiniuose Bikuškio vietovė ir dvaras minimi jau XIV a. Dvaro rūmai, manoma, pastatyti XIX a. pradžioje, atspindi klasicizmo stiliaus bruožus: simetrišką planą, saikingas dekoru detales ir santūrų fasadą. Greta rūmų stovi XIX a. medinė klėtis – liaudiškos architektūros pavyzdys, taip pat išlikę buvusių ūkinių pastatų griuvėsiai – spirito gamyklos, kalvės ir daržinės fragmentai.

Per ilgą savo istoriją dvaras priklausė įvairioms giminėms – Radviloms, Oginskams, Prušinskiams, Plevakams, Beneckiams, Drazdauskams. XVIII a. pabaigoje Prušinskių priėmė dvaro leido steigti miestelį, organizuoti turgus ir me-

tinus prekymečius. XIX a. pabaigoje dvaro valdos siekė apie 500 hektarų, buvo septyni palivarkai ir keli kaimai. Tokia žemės valda liudijo dvaro ekonominę galią ir reikšmę visame regione.

Pirmasis pasaulinis karas ir žemės reforma pakeitė dvaro likimą – 1928 m. tuometinei savininkei Marijai Puzinauskaitei buvo nusavinta 194 ha žemės. Vėliau dvaras priklausė gydytojui P. Svilui. 1940 m. nacionalizavus, pastatai buvo pritaikyti įvairioms reikmėms: čia veikė kareivinės, kolūkio kontora, buvo įrengti butai, poilsio namai. 1980 m. nugriautas kumetynas, kurio vietoje šiandien matyti tik reljefo pėdsakai.

Atkūrimo darbai prasidėjo po 1992 m., kai dvaras buvo grąžintas paveldėtojams, o nuo 1996 m. naujieji savininkai Dalia ir Gintaras Gruodžiai ėmėsi kruopščios rūmų restauracijos. Restauracija buvo ilga ir sudėtinga – teko suvertinti konstrukcijas, atkurti fasadų autentiškumą, pritaikyti vidaus erdves šiuolaikiniams poreikiams, išlaikant istorinę dvasią. Atkuriant buvo naudojamos senosios nuotraukos, archyviniai brėžiniai bei meistrų, išmanančių tradicines technologijas, darbas.

Architektūra ir gamtos aplinka

Šiandien dvaras atgavo savo architektūrinį grožį ir tapo gyvu kultūros židiniu. Bikuškio dvare vyksta tapybos plenerai, teatro spektakliai, simfoninės muzikos koncertai. Įkurta meno galerija, formuojamas granito skulptūrų parkas, kuris po truputį tampa

savita lauko ekspozicija. Vasaros metu čia organizuojamos vestuvės, šeimos šventės, teminiai vakarai ir net jogos stovyklos, pritraukiančios lankytojus iš visos Lietuvos.

Bikuškio dvaras šiandien: kultūros ir poilsio erdvė

Dvaras siūlo ir kaimo turizmo paslaugas – apgyvendinimą, konferencijų bei pobūvių sales, pirtį, vandens pramogas. Alaušo ežero pakrantė suteikia galimybę plaukioti valtimis, maudytis, žvejoti. Dvaro teritorijoje tvyro ramybės ir istorijos aura – čia kiekvienas kampelis mena praeities laikus, bet kartu kviečia mėgautis dabarties patogumais.

Bikuškio dvaras šiandien jungia istoriją, meną ir šiuolaikinį gyvenimą. Vaizdingas Alaušo ežero krantas, restauruoti rūmai ir gyva kultūrinė veikla daro šią vie-

Radvila Astikaitis – pirmas žinomas dvaro savininkas

tą išskirtine ne tik Utenos krašte, bet ir visoje Lietuvoje. Čia saugoma praeities atmintis, puoselėjama gamta ir kuriama ateitis, kuri vilioja sugrįžti dar ne kartą.

„Rail Baltica“ darbai – 77 km ruože: pasirašytos naujos net 235 mln. Eur vertės sutartys dėl bėgių tiesimo ir sankasos statybos

LTG grupės infrastruktūros bendrovė „LTG Infra“, įgyvendinanti tarptautinį „Rail Baltica“ projektą Lietuvoje, pasirašė 3 naujas rangos darbų sutartis – dėl bėgių tiesimo 10 km ruože Šveicarija–Žemijai ir naujo 18,9 km sankasos ruožo statybos nuo Kauno link Šveicarijos. Šių sutarčių bendra vertė – net 235 mln. Eur.

Bėgių tiesimo darbus atliks jungtinės veiklos partneriai „Leonhard Weiss International“ iš Vokietijos ir „Leonhard Weiss OÜ“ iš Estijos. Naują 8,5 km sankasos ir statinių ruožą pastatys rangovas AB „HISK“, o 10,4 km ruožą – jungtinės veiklos partneriai UAB „Fegda“ ir UAB „Tilsta“.

„Kiekvienas nutiestas europinės vėžės metras – tarsi bėgis į Lietuvos ateitį. Džiaugiamės spartėjančiais „Rail Baltica“ darbais Panevėžio kryptimi, toliau glaudžiai bendradarbiaujame su partneriais. Tiesime ne tik plieną, bet ir tvirtą jungtį su Europa, kuri stiprins mūsų ekonomiką, didins saugumą ir atvers naujas galimybes visam regionui“, – sako susisiekimo ministras Eugenijus Šabutis.

LTG grupės generalinio direk-

toriaus Egidijaus Lazausko teigimu, sėkmingai užsitikrinus 3 reikšmingas rangos sutartis, pagreitės „Rail Baltica“ infrastruktūros plėtra Lietuvoje.

„Bėgių tiesimo procesas leidžia efektyvinti projekto įgyvendinimą, nes bėgių statyba – daug spartesnė nei sankasos įrengimas. Be to, tiekimo grandinės valdymas ir iš anksto pristatytos statybos medžiagos sumažina rizikas, susijusias su jų trūkumu ar logistika. „Rail Baltica“ investicijos tiesia kelią ne tik Lietuvos, bet ir viso Baltijos regiono bei Europos Sąjungos tikslams, kuriant modernią, saugią, aplinkai draugišką ir konkurencingą geležinkelio infrastruktūrą“, – teigia E. Lazauskas.

Bėgius nuties dar šiemet

Viršutinės kelio konstrukcijos

– bėgių tiesimo – sutarties vertė siekia 13,9 mln. Eur (be PVM). Didžiojoje atkarpos dalyje, 8,8 km ruože, darbus numatoma atlikti iki 2025 m. pabaigos. „LTG Infra“ jau įsigijo reikalingas medžiagas – skaldą, pabėgius ir bėgius. Likusius darbus rangovas planuoja užbaigti 2027 m. pirmąjį ketvirtį.

Pasak „Leonhard Weiss International“ vadovybės atstovo Alexanderio Schneiderio, „Rail Baltica“ – vienas reikšmingiausių projektų regione.

„Mums didelė garbė, kad galime prisidėti prie strateginės reikšmės „Rail Baltica“ projekto įgyvendinimo Lietuvoje. Mūsų patirtis dirbant su didelės apimties ir sudėtingais infrastruktūros projektais leis užtikrinti aukštą darbų kokybę, efektyvius procesus ir sklandų bendradarbiavimą su projekto partneriais. Esame pasiruošę dirbti sparčiu tempu, laikydamiesi nustatytų terminų ir prisidedami prie pažangios geležinkelio infrastruktūros plėtros visame regione“, – kalbėjo Lietuvoje viešėjęs A. Schneideris.

Naują sankasos ruožą pasidalijo 2 rangovai

„LTG Infra“ taip pat pasirašė 2 sutartis ruože nuo Kauno (Palemono) link Šveicarijos, kuris dėl savo sudėtingumo buvo padalintas į 2 dalis.

8,5 km sankasos ir inžinerinių statinių statybą atliks AB „HISK“. Sutarties vertė siekia 97,8 mln. Eur (be PVM), darbus numatoma užbaigti 2028 m. pirmąjį ketvirtį. Be to, šių metų liepą „HISK“ pasirašė sutartį 12,1 km sankasos ruožo

darbams atkarpoje Šėta–Ramygala.

„Džiaugiamės jau antrąją šią vasarą laimėta „Rail Baltica“ sutartimi – tai ne tik įvertinimas mūsų komandos pasiruošimu tokiam projektui, bet ir pasitikėjimas „HISK“ kaip strateginiu partneriu visame Baltijos regione. Skaitmenizuoti procesai, reikšmingas technikos atnaujinimas ir komandos kompetencija leis siekti aukščiausių tikslų: efektyviai ir pažangiai įgyvendinti šiuos abu „Rail Baltica“ ruožus“, – kalba „HISK“ generalinis direktorius Robertas Ziminskis.

Kitą – 10,4 km – ruožą nuties aktyviai „Rail Baltica“ statyboje dirbantys rangovai UAB „Fegda“ ir UAB „Tilsta“. Sutarties vertė – 123,5 mln. Eur (be PVM), šiuos darbus taip pat numatoma užbaigti 2028 m. pirmąjį ketvirtį.

„Vertiname galimybę ir toliau prisidėti prie strateginės reikšmės „Rail Baltica“ projekto statybų. Tai – jau trečiasis europinės vėžės geležinkelio ruožas Lietuvoje, patikėtas mūsų įmonių grupei: ką tik užbaigėme darbus ruože Šveicarija–Žemijai, o dabar imsime naujojo, daugiau nei 10 kilometrų Kaunas–Šveicarija etapo. Šis tęstinumas mums leidžia remtis jau sukaupia patirtimi ir įdirbiu, ieškoti sprendimų, kai kyla iššūkių, ir dirbti užtikrintai bei kryptingai. Tokie projektai kalba ne tik apie šiandienos darbus, bet ir apie tai, kokia Lietuva bus rytoj“, – sako „Fegda“ generalinis direktorius Jonas Jablonskis.

Darbai – 77 km ruože

Pasak „LTG Infra“ generalinio

direktoriaus Vyčio Žalimo, rangovai kaip „Leonhard Weiss“, „HISK“, „Fegda“ ir „Tilsta“ pasižymi aukšta patirtimi bei techninėmis kompetencijomis, kurios būtinos sudėtingam greitojo geležinkelio statybos etapui.

„Noriu pasidžiaugti, kad prie tarptautinio projekto įgyvendinimo prisijungė nauji, profesionalūs rangovai, o jau esami rangovai praplėtė statybų geografiją. Mūsų prioritetas, – kad Lietuvos ruože projektas būtų įgyvendintas kokybiškai, taip užtikrinant ilgalaikę naudą valstybei ir visuomenei“, – teigia V. Žalimas.

Iš viso Lietuvoje vykdoma pagrindinės geležinkelio linijos statyba ir pasirašytos sutartys darbams 77 km ruože. Bus pasirašomos sutartys, pradėti parengiamieji ir vykdomi statybos darbai 114 km ruože. Statybos darbų vykdymas finansuojamas iš Europos Sąjungos ir valstybės biudžetų.

„Rail Baltica“ – strateginis LTG grupės ir Europos Sąjungos bei didžiausias geležinkelių infrastruktūros projektas Baltijos šalių istorijoje, kurį įgyvendinant bus nutiestas elektrifikuotas europinio standarto geležinkelis, sujungiantis Lietuvą, Latviją ir Estiją su Vidurio bei Vakarų Europa, užtikrinsiantis regiono integraciją, civilinį ir karinį mobilumą, transporto sistemos atsparumą.

Už šį turinį atsakingas tik autorius. Europos Sąjunga neatsako už galimą jame pateiktos informacijos naudojimą.

Daugiau skaitykite: www.lt.lt

Valdovų insignijos ir kiti Vilniaus katedros lobyno radiniai įrašyti į Kultūros vertybių registrą

Šiandien kultūros ministras pasirašė įsakymą, kuriuo remiantis į Kultūros vertybių registrą įrašytas išskirtinės vertės radinių rinkinys iš Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedros bazilikos. Tarp 58 nacionalinės reikšmės vertybėmis pripažintų objektų – Lenkijos karalių ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių Aleksandro Jogailaičio, Barboros Radvilaitės bei Elžbietos Habsburgaitės insignijos ir įkapės.

„Tai neeilinės istorinės ir kultūrinės vertės radiniai, tiesiogiai susiję su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų istorija. Jų įrašymas į registrą – ne tik formalus teisinis žingsnis. Tai valstybės įsipareigojimas užtikrinti, kad šis unikalus paveldas būtų tinkamai ištirtas, išsaugotas ir prieinamas

visuomenei. Šios vertybės yra neatsiejama mūsų valstybingumo istorijos dalis, todėl turime padaryti viską, kad ateities kartos galėtų jas matyti ir jomis didžiuotis“, – sako kultūros ministras Šarūnas Birutis.

Sprendimas priimtas remiantis Kilnojimųjų kultūros vertybių vertinimo komisijos išvadomis,

pritarus Valstybinei kultūros paveldo komisijai ir Kultūros paveldo departamentu teikimu. Iš viso į registrą įrašyta 10 objektų kompleksų, kuriuos sudaro 58 vertybės. Be minėtų valdovų insignijų (karūnų, skeptrų, žiedų), sąrašė taip pat yra vyskupo Benedikto Vainos epitafija, unikali Šv. Kazimiero koplyčios plaketės, kiti vyskupų pektoralai ir žiedai, istorinis faleristikos rinkinys, kiti juvelyrikos dirbiniai bei monetos.

„Vertybių įrašymas į Kultūros vertybių registrą – atsakingas procesas, reikalaujantis kruopštaus

pasirengimo, juolab kad daugelis jų buvo itin prastos būklės. Todėl ypač svarbu buvo jas tiksliai identifikuoti ir pateikti kuo išsamesnę informaciją, o tai nesuderinama su skubotu veikimu. Be to, apsauga šioms vertybėms pradedama taikyti nuo pat registravimo proceso pradžios, o patyrusių specialistų vykdomas prevencinis konservavimas leidžia užtikrinti jų stabilumą“, – pabrėžia sritį kuruojanti kultūros viceministrė dr. Ingrida Veliutė.

Įrašytoms į Kultūros vertybių registrą kilnojamosioms kultū-

ros vertybėms taikoma valstybės teisinė apsauga. Tai reiškia, kad atsiveria galimybė gauti papildomą valstybės finansavimą jų tyrimams, restauravimui ir pritaikymui eksponuoti visuomenei. Atsižvelgiant į išskirtinę valdovų insignijų reikšmę, ateityje bus svarstoma galimybė jas paskelbti kultūros paminklais – aukščiausią apsaugos lygį turinčiais objektais. Viena iš vertybių jau eksponuojama Lietuvos nacionaliniame muziejuje.

Daugiau skaitykite: <https://lrkm.lrv.lt>

Vesterborko stovykla: prisiminti praeitį, kad apsaugotume Europos ateitį

Paslėpta tarp ramių Nyderlandų miškų, Vesterborko stovykla nėra tipiškas paveldo objektas. Čia išlikę tik keletas geležinkelio bėgių ir barakų, o vienintelis pastatas, kuris iš tiesų liudija tą laikmetį ir atrodo šurpinančiai tikras, tai – SS stovyklos komendanto Alberto Konrado Gemmekerio namas.

Daugiau beveik nieko neliko. Vietoje to – tai atminimo vieta. 1942–1945 m. Vesterborko stovykla veikė kaip tranzitinė stovykla Antrojo pasaulinio karo metu, kurioje buvo laikoma daugiau nei 100 000 žydų, romų ir sinti tautybės žmonių, prieš juos išvežant į naikinimo stovyklas, tokias kaip Aušvicas ir Sobiboras.

Šią istoriją dar labiau liūdina faktas, kad stovykla egzistavo dar iki Vokietijos okupacijos. Kai Antrasis pasaulinis karas prasidėjo Vokietijai užpuolus Lenkiją, Nyderlandai dar buvo neutralūs. Čia prieglobsčio ieškojo daug žydų pabėgėlių, todėl Nyderlandų valdžia pastatė Vesterborką kaip pabėgėlių stovyklą. Kurį laiką tai buvo saugi vieta.

Tačiau, kai naciai okupavo Nyderlandus, stovykla tapo itin patogia jų planams: daug žydų jau buvo sutelkta vienoje vie-

toje, paruošta deportacijų sistemai. Šiandien Vesterborkas primena, kas nutinka, kai nepaisoma žmogaus orumo ir atimama laisvė.

Pripažinta kaip Europos paveldo ženklas (EHL) vieta, Vesterborko stovykla – ne tik vieta praeičiai prisiminti. Ji aktyviai jungia istorinę atmintį su Europos vertybėmis, kurios išlieka aktualios ir šiandien: žmogaus teisėmis, laisve, demokratija, solidarumu ir pagarba įvairovei.

Vieta apmąstymams ir atsakomybei

Lankantis teritorijoje ir netoli esančiame muziejuje, dauguma lankytojų tyli.

Jie sustoja prie vagono – tokio pat, kokiais žmonės buvo gabenami į mirtį. Apžiūri senus barakus, kuriuose kaliniai miegojo ant kietų gultų. Stovi priešais Gem-

mekerio namus, dabar uždengtus stiklu, kad apsaugotų nuo oro sąlygų. Iš čia jis galėjo matyti bėgius, bet užsiiminėjo sodininkyste, rengė vakarėlius, turėjo meilužę. Šios vietos pasakoja ne tik aukų istorijas, bet ir visuomenės, kuri leido įsigalėti sisteminei diskriminacijai, istoriją.

Europos paveldo ženklas pripažįsta Vesterborką ne tik už jo istorinį vaidmenį, bet ir už tai, kaip ši vieta skatina kritiškai mąstyti apie Europos dabartį ir ateitį. Atmintis čia nėra pasyvus prisiminimas – tai atsakomybė: suprasti, kas lėmė tragedijas, ir kaip užkirsti kelią jų pasikartojimui.

„Istorijoje visada yra vykdytojas, stebėtojas ir auka. Tai nesikeičia: taip buvo tada taip yra ir dabar. Bet mes galime mokytis, pavyzdžiui, „kaip tampama vykdytoju?“ Nes Vesterborko komendantas gimė kaip mielas kūdikis, ir daugelis dabartinių vykdytojų gimė kaip mieli kūdikiai. Tad kaip tai nutinka ir kaip užtikrinti, kad šie kūdikiai užaugtų mielais suaugusiais?“

– Bas Kortholt, Vesterborko stovyklos tyrėjas

Šis ryšys tarp istorijos ir atsakomybės įkūnija pagrindinę Europos vertybę – pagarbą žmogaus orumui. Žmogaus orumas įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, tačiau jo prasmė gali atrodyti abstrakti žmonėms, augusiems toli nuo karo ar persekiojimo. Vesterborkas paverčia šią vertybę matoma ir asmeniškai apčiuopiama.

Įtraukiant jaunąją kartą

Vesterborko stovykla – tai ne tik vieta mokyklinėms ekskursijoms ar metinėms minėjimo ce-

remonijoms. Ji aktyviai skatina dialogą.

Per parodas, edukacinius užsiėmimus ir kūrybinius projektus lankytojai kviečiami ne tik sužinoti, bet ir apmąstyti savo, kaip šiandienos Europos piliečių, vaidmenį.

„Manau, kad labai svarbu įtraukti jaunus žmones į viską, ką darome memoriale. Kviečiame juos įsitraukti asmeniškai, jungiant pasakojimus iš jų gimtųjų miestų ar kitus jiems artimus dalykus, pavyzdžiui, pomėgius.“

– Tessa Bouwman, Vesterborko memorialo skaitmeninė kuratorė

Demokratija ir laisvė, galiausiai, nėra savaime suprantamos. Jos priklauso nuo aktyvios pilietybės – žmonių, žinančių savo teises ir pasirengusių jas ginti. Todėl susitikimai su tokiomis vietomis kaip Vesterborkas yra svarbūs: jie paverčia istoriją iš tolumo pasakojimo į šiandienos sprendimų diskusiją.

Iš vietinės tragedijos – į bendrą Europos paveldą

Nors Vesterborko siaubai vyko Nyderlandų teritorijoje, stovyklos istorija neabejotinai yra europinė. Diskriminacijos, kontrolės ir smurto sistemos, leidusios Vesterborkui egzistuoti, nebuvo apribotos viena šalimi.

Šio objekto įtraukimas į Europos paveldo ženklą primena, kad Europos praeitis yra bendra visiems. Solidarumas – dar viena glaudžiai susijusi vertybė. Vesterborko istorija rodo, kas nutinka, kai solidarumas suyra, kai kaimynai tampa abejingi ir kai visuomenė priima diskriminaci-

ją kaip normą.

Šiandienos Europoje, kur mi-gracijos, tapatybės ir žmogaus teisių klausimai vis dar kelia aistras, šios praeities prisiminimas padeda ugdyti empatiją ir vienybę.

Kodėl atmintis vis dar svarbi

Bendraudant su Vesterborko lankytojais, išryškėja viena mintis: daugelis nustemba, kaip asmeniškai ši istorija paliečia, kai vaikai tomis vietomis. Skaityti apie Antrąjį pasaulinį karą vadovėlyje – viena. Stovėti ten, kur tai vyko – visai kas kita.

Vienas 18-metis lankytojas reziumavo:

„Europa mato kraštutinių dešiniųjų nacionalizmo augimą, ir atrodo, kad vėl artėjame prie senos idėjos, jog žmonės nėra lygūs. Tai gąsdina.“

Sis suvokimas – kad laisvė ir žmogaus orumas yra ne tik istorijos pamoka, bet ir klausimas, už kurį turime stoti šiandien – galbūt yra svarbiausia žinia, kurią Vesterborko stovykla perduoda Europos jaunimui.

Jaunieji Europos žurnalistai – susipažinkite su autore

Friederike Kroeger

„Visada mylėjau knygas, poeziją ir kalbas. Laikui bėgant pradėjau rašyti savo istorijas ir susidomėjau naujų dalykų tyrinėjimu bei atradimu. Dabar studijuojau žurnalistiką, kur galiu derinti savo pasakojimo aistrą su meile atradimams. Mėgstu keliauti ir visada su savimi turiu knygą, kad ir kur ečiau.“

Daugiau skaitykite: https://youth.europa.eu/news/camp-westerbork-remembering-past-protect-europes-future_en

Jaunimo klimato laboratorija: įgalinant jaunimą tvariai ateičiai

Klimato kaitos iššūkiai vis labiau skatina ieškoti naujų sprendimų, o švietimas tampa vienu svarbiausių įrankių šioje kovoje. Šiame jau trečią kartą organizuojama „Jaunimo klimato laboratorija“ (Youth Climate LAB) kviečia 16–26 metų jaunuolius iš visos Europos kartu kurti ateities klimato švietimo viziją.

Kas tai yra?

„Jaunimo klimato laboratorija“ – tai „Education for Climate Coalition“ iniciatyva, suburianti jaunas žmones bendrai kūrybai ir tarptautiniam bendradarbiavi-

mui. Šių metų tema – tradicinės ekologinės žinios (TEK) ir jų integravimas į šiuolaikinę švietimo aplinką. TEK – tai šimtmečiais išpuoselėtos, tvoros praktikos, padėjusios bendruomenėms gyventi darniai su gamta.

Ši laboratorija yra ne tik mokymosi erdvė, bet ir platforma, kurioje jaunuoliai gali išbandyti idėjas praktiškai. Dalyviai dirbs mažose tarptautinėse grupėse, mokysis iš ekspertų ir vieni iš kitų. Tokia aplinka suteikia galimybę ne tik įgyti žinių, bet ir lavinti komandinio darbo, lyderystės bei kūrybinio mąstymo įgūdžius.

Ką gaus dalyviai?

- Rugsėjo 15–20 d. dalyviai:
- Dalyvauos penkiose interaktyviose sesijose su ekspertais ir bendraamžiais.
- Sukurs mokymosi scenarijų ir parengs penkias praktines rekomendacijas.
- Už aktyvų įsitraukimą gaus dalyvavimo pažymėjimą.
- Du išskirtiniai dalyviai pristatys rezultatus Briuselyje per „Education for Climate Day“ spalio 23 d.

Be to, visi dalyviai galės užmegzti ilgalaikius ryšius su ki-

tais projekto dalyviais, kurie gali tapti būsimų iniciatyvų partneriais. Tokie tinklai dažnai virsta bendrais projektais, jaunimo mainais ar net socialiniais startuoliais, susijusiais su aplinkosauga ir tvarumu.

Kas gali dalyvauti?

- Kviečiami visi, kurie:
- Yra 16–26 metų.
- Gyvena Europos švietimo erdvės šalyje.
- Domisi klimato ir švietimo temomis.
- Moka anglų kalbą darbo lygiu.

Dalyvavimas nereikalauja ankstesnės patirties tarptautiniuose projektuose – svarbiausia yra motyvacija ir noras įsitraukti. Tai puiki proga tiems, kurie nori išbandyti save tarptautinėje erdvėje pirmą kartą.

Kaip prisijungti?

Paraiškas reikia pateikti iki 2025 m. rugpjūčio 31 d. užpil-

dant oficialią registracijos formą.

Visi kandidatai bus pakviesti į trumpą pokalbį, kuris atliks tinkamumo patikros funkciją.

Atrankos metu vertinama motyvacija, gebėjimas dirbti komandoje ir aiškiai perteikti idėjas. Nors vietų skaičius ribotas, net ir nepatekę dalyviai dažnai gauna kvietimus į kitus panašius renginius bei mokymus.

Jaunimo klimato laboratorija – tai daugiau nei mokymai. Tai galimybė prisidėti prie ateities kūrimo, užmegzti ryšius su bendraminčiais ir pritaikyti tvarias idėjas realiaame gyvenime. Dalyvavimas gali tapti atspirties tašku tiek asmeniniam, tiek profesiniam augimui, o svarbiausia – suteikia balsą jaunimui, kuris nori matyti tikrus pokyčius pasaulyje.

Daugiau informacijos: https://youth.europa.eu/news/youth-climate-lab-empowering-youth-sustainable-future_en

Anonsinis vaizdo įrašas: Jaunieji žurnalistai renginyje #EYE2025

Ką reiškia, kai tūkstančiai jaunų žmonių susirenka Europos demokratijos širdyje?

Renginyje #EYE2025 Strasbūre jaunieji Europos žurnalistai dalyvavo diskusijose, lankėsi dirbtuvėse ir išgirdo, ką jaunimas iš visos Europos galvoja bei siūlo. Tai – unikali proga jaunimui ne tik išsakyti savo nuomonę, bet ir tiesiogiai bendrauti su Europos politikais, ekspertais

bei kitais aktyviais piliečiais.

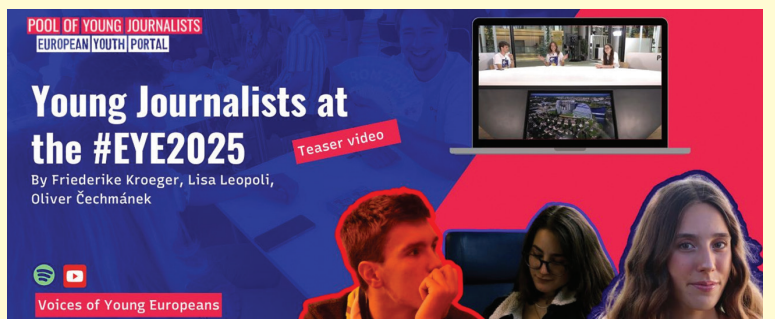
Šiame į Strasbūrą susirinko daugiau kaip 8 000 dalyvių iš visų 27 ES valstybių narių ir kitų Europos šalių, o programa apėmė šimtus renginių, skirtų ateities Europai kurti.

Šis renginys tapo ne tik įkvėpimo, bet ir naujų idėjų šaltiniu

jauniems lyderiams, kurie siekia kurti Europą be sienų. Kiekviena istorija, pasidalinta šiame renginyje, prisideda prie bendro mūsų žemyno ateities paveiklo.

Peržiūrėkite mūsų anonsinį vaizdo įrašą ir pajuskite Europos jaunimo renginio energiją!

Daugiau skaitykite: https://youth.europa.eu/news/teaser-video-young-journalists-eye2025_en

Samių paveldas UNESCO sąrašuose: kultūra, kraštovaizdis ir nematerialinės vertybės

Samių tauta, gyvenanti Šiaurės Norvegijoje, Švedijoje, Suomijoje ir Rusijos Kolas pusiasalyje, išsaugojo unikalų kultūrinį ir gamtinį paveldą, kurį pripažįsta ne tik šios šalys, bet ir tarptautinės organizacijos. Dalis šio paveldo yra įrašyta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą, o kai kurie elementai – į nematerialaus kultūros paveldo programas. Tai ne tik pripažinimas, bet ir įsipareigojimas saugoti šias vertybes ateities kartoms.

Laponijos sritis – gyvas kultūrinis kraštovaizdis

Vienas žymiausių objektų yra Laponijos sritis (Laponia Area) Švedijos šiaurėje, įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą 1996 m. ir išplėsta 2019 m. Tai milžiniška, apie 9 400 km² užimanti teritorija, kur susipina įspūdinga Arkties gamta ir tūkstantmečius gyvuojanti samių kultūra. Laponija yra pripažinta kultūriniu kraštovaizdžiu – tai reiškia, kad čia žmonės ir gamta sugyvena darniai, o tradicinė elnių ganyba yra svarbiausia vietos gyvenimo ir kultūros dalis. Ši veikla perduodama iš kartos į kartą ir yra esminė samių tapatybės dalis.

Struvės geodezinis lankas – mokslinis paveldas Sápmi žemėse

Dar vienas UNESCO pripažintas objektas – Struvės geodezinis lankas, įtrauktas 2005 m. Tai XIX a. mokslinė trianguliacijos sistema, padėjusi tiksliai nustatyti Žemės formą ir dydį. Kai kurie šio lanko punktai yra Sápmi teritorijoje, todėl samiai yra ne tik kultūrinio, bet ir mokslinio pasaulio paveldo saugotojai. Šie punktai

liudija apie ankstyvuosius tarptautinio mokslo bendradarbiavimo pavyzdžius.

Nematerialus paveldas – samių kalba, amatai ir joik giesmės

Be gamtinių ir istorinių vietovių, UNESCO taip pat saugo nematerialųjį samių paveldą. Vienas ryškiausių elementų – joik (juoiku), senoji samių dainavimo tradicija, pasižyminti ypatinga melodine struktūra ir asmeniniu ryšiu su gamta, žmonėmis ar įvykiais. Joik nėra paprasta daina – tai tarsi muzikinis portretas ar emocijos išraiška.

Taip pat tarptautinį pripažinimą pelno samių amatai (duodji), į kuriuos įeina odos, medžio, kaulo apdirbimas, tekstilė ir sidabro papuošalai. Šie amatai ne tik estetiški, bet ir praktiški – jie atspindi gyvenimą atšiauriomis Arkties sąlygomis.

Pasaulio paveldo statuso reikšmė samių bendruomenei

UNESCO įrašai suteikia papildomą apsaugą, finansavimo galimybes ir didina pasaulinį dėmesį samių kultūrai. Tačiau vietos bendruomenėms tai pirmiausia yra galimybė pačioms pasakoti savo istoriją ir užtikrinti, kad

tradicijos nebūtų prarastos modernizacijos ir klimato kaitos akivaizdoje.

Samių paveldas UNESCO sąrašuose – tai tiltas tarp praeities ir ateities, liudijantis, kad net ir globalizacijos laikais galima išsaugoti savo kalbą, papročius ir ryšį su žeme, jei tam skiriama pakankamai dėmesio ir pastangų.

Grėsmės samių paveldui ir apsaugos priemonės

Nors samių paveldas įtrauktas į UNESCO sąrašus, jo išlikimas nėra savaime garantuotas. Šiandien samiai susiduria su iššūkiais, kurie kyla tiek iš gamtos, tiek iš žmogaus veiklos.

Klimato kaita

Arkties regionai šyla daugiau nei du kartus greičiau nei pasaulio vidurkis. Dėl to nyksta amžinasis šlaidas, keičiasi sniego dangos struktūra, o tai tiesiogiai veikia tradicinį elnių ganybą. Sniego ledėjimas ir atitirpimai ne sezono metu apsunkina gyvulių maitinimąsi, o ganyklos tampa mažiau prieinamos.

Pramonės plėtra ir gamtos ištekliai

Sápmi žemės yra turtingos mineralų, naftos ir dujų. Kasybos, miškų kirtimo, vėjo jėgainių projektai kartais vykdomi nepasitarus su vietos bendruomenėmis, o tai kelia grėsmę tradicinėms ganykloms ir natūraliam kraštovaizdžiui. Net ir turint UNESCO

Norvegijos samių parlamentas. By Illustratedjc - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=25450481>

statusą, spaudimas išnaudoti šiuos išteklius išlieka.

Kalbų nykimas

Samių kalbos priklauso ugrofinių kalbų šeimai, tačiau jų padėtis skirtingose šalyse ne vienoda – kai kurios tarmės yra ant išnykimo ribos. Jaunoji karta vis rečiau kalba gimtąja kalba, todėl UNESCO nematerialiojo paveldo apsaugos programos ir vietos švietimo iniciatyvos tampa gyvybiškai svarbios.

Kultūros komercializacija

Turizmas gali būti ir galimybė, ir grėsmė. Nepagarbus ar pernelyg supaprastintas samių kultūros pateikimas gali iškreipti tradicijas ir paversti jas tik pramoginiu produktu. Siekiant to išvengti, samiai vis dažniau patys valdo kultūrinio turizmo projektus, užtikrindami, kad jie būtų autentiški ir pagarbūs.

Apsaugos priemonės

• Teisinė apsauga: UNESCO statusas suteikia tarptautinį pripažinimą, o nacionalinės teisės normos užtikrina, kad paveldas nebūtų pažeidžiamas.

• Bendruomenių įtraukimas: vietos samių organizacijos dalyvauja sprendimų priėmimo, ypač žemės naudojimo klausimais.

• Švietimas: kalbos mokymas mokyklose, jaunimo stovyklos, tradicinių amatų kursai.

• Tarptautinis bendradarbiavimas: projektai, tokie kaip „Filling the EU-Sápmi knowledge gaps“, stiprina dialogą tarp samių ir tarptautinių institucijų.

Samių paveldo išsaugojimas – tai ne tik etninės grupės interesas, bet ir visos žmonijos atsakomybė. UNESCO sąrašai primena, kad kultūrinė įvairovė ir gyvas ryšys su gamta yra vertybės, kurias reikia saugoti nepaisant ekonominio spaudimo ar politinių pokyčių.

Samių paveldas – šiaurės Europos širdyje

Samių vyras iš Norvegijos. By Ernmuhl at lb.wikipedia, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15857923>

Samių tauta – viena seniausių gyvųjų Europos vietinių bendruomenių, tūkstančius metų gyvenanti šiauriniuose Norvegijos, Švedijos, Suomijos ir Rusijos Kolas pusiasalio regionuose. Tradicinės samių žemės vadinamos Sápmi, o jų kultūrinis paveldas, kalbos ir gyvenimo būdas glaudžiai susiję su gamta – ypač su šiaurės kraštovaizdžiu, elnių auginimu, žvejyba ir rankdarbiais.

Nepaisant šimtmečius trukusio gyvenimo šiose teritorijose, samiai ilgą laiką patyrė marginalizaciją – jų kalboms ir kultūrai grėsė išnykimas, o tradicinės žemės buvo prarandamos dėl pramonės plėtros, kasybos ir infrastruktūros projektų. Pastaraisiais dešimtmečiais situacija pamažu keičiasi – samiai vis aktyviau kovoja už savo teises, kultūrinį pripažinimą ir dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose.

Europos Sąjunga, pripažindama vietinių tautų indėlį į kultūrinę įvairovę ir darnų vystymąsi, ėmėsi stiprinti ryšius su samių bendruomene. Tai daroma ne tik siekiant apsaugoti jų paveldą, bet

ir užtikrinti, kad samiai galėtų visaverčiai dalyvauti politiniuose ir ekonominiuose procesuose, kurie daro tiesioginę įtaką jų gyvenimui.

Vienas reikšmingiausių šios krypties žingsnių – projektas „Užpildyti ES–Sápmi žinių spragas“, kuriuo siekiama ne tik suartinti ES institucijas ir samių tautą, bet ir sukurti ilgalaikį bendradarbiavimo modelį.

Stiprinami ryšiai tarp samių ir Europos Sąjungos

Projektas įgyvendinamas tolimuose Europos šiaurės regionuose – šiaurės rytų Suomijoje, Aukštutinėje Norlandijoje Šve-

dijoje ir kai kuriose Norvegijos dalyse. Jo esmė – sudaryti galimybes samių tautos atstovams dalyvauti mokymo kursuose ir stažuotėse. Kitos veiklos apima ES–Samių idėjų centro (angl. think-tank) kūrimą bei bandomosios Samių savaitės organizavimą Briuselyje, Belgijoje.

„Mūsų tikslas – suartinti samius ir ES per švietimą, informuotumo didinimą bei keitimąsi informacija. Tai pirmas ilgalaikės strategijos žingsnis, siekiant kurti partnerystes ir tinklus. Struktūra unikali tuo, kad apima lygiavertį bendradarbiavimą tarp jaunimo, sprendimų priėmėjų ir pilietinės visuomenės“.

– sako projekto vadovė Åsa Larsson Blind, Samių taryba.

Projekto misija – skatinti tarpusavio supratimą ir stiprinti gebėjimus tiek ES, tiek samių bendruomenėse. Tai itin svarbu vietiniui mastui, nes daugelis ES sprendimų turi tiesioginę įtaką samių visuomenei.

Samių žinios stiprinamos organizuojant mokymo kursus, apimančius tokias temas kaip ES rinka, lobizmas Europos Sąjungoje ir ES projektų valdymas. Pirmasis kursas, skirtas ES rinkos supratimui, įvyko 2021 m. kovą ir truko dvi dienas – jame internetu dalyvavo 69 žmonės.

Pagalba samių jaunimui

Jauniems samiams siūlomos stažuotės, kurios suteikia patirties tarptautinėje darbo aplinkoje. Visi stažuotojai gauna asmeninį mentorį, kuris padeda mokymosi procese.

2021 m. sausį trys jaunuoliai iš Švedijos, Suomijos ir Norve-

gijos buvo priimti į 11 mėnesių trukmės stažuotes Samių taryboje – organizacijoje, atstovaujančioje samių pilietinei visuomenei visoje tradicinėje Sápmi teritorijoje. Ši patirtis suteikia vertingų įgūdžių, kuriuos galima panaudoti ateities darbuose.

Samių savaitė Briuselyje

2022 m. Briuselyje vyko bandomoji ES–Samių savaitė, skirta pristatyti samių kultūrą. Į ją buvo įtraukti Europos Parlamento nariai, meno institucijos ir ES šalių atstovai. Renginyje buvo demonstruojamas šiuolaikinis samių menas ir kultūra, taip pat surengtas politinis dialogas, kurio darbotvarkę formavo patys samiai. Tikslas – paversti tokią savaitę kasmetiniu ES renginiu.

Strateginis požiūris

Projektas kuria ES–Samių idėjų centrą (ESJ), kurį sudaro šeši samių ekspertai iš Švedijos, Suomijos ir Norvegijos. Jie atstovauja verslo, sprendimų priėmimo, akademinės ir pilietinės visuomenės sritims. ESJ užduotis – parengti politikos dokumentą su rekomendacijomis, kuris bus pateiktas samių politinėms institucijoms ir taps pagrindu oficialiai partnerystei su ES.

Dalyvių atsiliepimai

„Projektas suteikė mums unikalią darbo patirtį tiek samių, tiek tarptautinėje aplinkoje, galimybę įgyti žinių ir užmegzti ryšius, kurie bus vertingi ateityje“, – sako projekto stažuotoja Anja Márja Nystø Keskitalo.

„Tai pirmoji ES–Samių stra-

tegija istorijoje. Ji gali tapti atspirties tašku, kad samiai būtų įtraukti į ES procesus savo vardu ir balsu. Tai tikrai prisidės prie labiau įtraukios ir teisingos Europos kūrimo“.

– teigia Jerker Bexelius, Gaaltije samių kultūros centro vadovas ir ESJ ekspertas.

Šis projektas – ne tik apie mokymus ar kultūrinius renginius. Jis yra dalis platesnės misijos, kuria siekiama užtikrinti, kad vietinės Europos tautos, tokios kaip samiai, išliktų gyvybingos ir turėtų balsą formuojant bendrą žemyno ateitį. Stiprinant ryšius tarp ES ir samių bendruomenės, kuriamas abipusis pasitikėjimas, įgalinami žmonės patys spręsti savo likimą ir saugoma unikali šiaurės Europos kultūra. Ši partnerystė gali tapti pavyzdžiu, kaip įtraukus dialogas ir pagalba tradicijoms gali prisidėti prie darnaus vystymosi, socialinės sanglaudos ir tikros kultūrinės įvairovės puoselėjimo visoje Europoje.

Investicijos

Bendra projekto „Užpildyti ES–Sápmi žinių spragas“ vertė – 982 245 EUR, iš kurių 605 725 EUR skyrė ES Europos regioninės plėtros fondas pagal programą „Interreg“ V-A Švedija–Suomija–Norvegija (NORD) 2014–2020 m. Šis projektas patenka į prioritetą „Skatinti samių kultūrą ir samių kalbų vartojimą“.

Daugiau apie projektą galite skaityti : https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database/strengthening-ties-between-the-sami-people-and-the-eu_en

Leidėjas: Linale s.r.o, redaktorė Lineta Žalaitė, www.europospulsas.lt, info@europospulsas.lt, išleina kas savaitę.

Už visą turinį „Europos pulse“ atsakingi tik autoriai ir jų nuomonės nebūtinai atspindi Europos Sąjungos poziciją. Europos Sąjunga negali būti už jas atsakinga.